

ABD'nin Afganistan'da Kamu Diplomasisi ve Güvenlik Uygulama Örnekleri

Mert ÜNLÜ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kapadokya Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü,
Uluslararası İlişkiler Bölümü, mert.unlu@mu.com.tr, Ankara/TÜRKİYE,
ORCID:0000-0001-5151-0607

Makale Teslim Tarihi: 01.06.2022

Makale Onay Tarihi: 27.06.2022

Makale Künye Bilgisi: ÜNLÜ, Mert (2022), ABD'nin Afganistan'da Kamu Diplomasisi ve Güvenlik Uygulama Örnekleri, Avrasya Dosyası Dergisi, Cilt No:13 (Sayı-1): 98- 118. İstanbul.

ÖZET

Bu çalışma ile dış politikada bir yumuşak güç aracı olarak kamu diplomasisi kavramının güvenlik politikaları ve uygulamaları ile ilişkileri ve katkıları, ABD'nin Afganistan uygulamaları üzerinden incelenmiştir. Kamu diplomasisinin, bir güvenlik yaklaşımı olarak güvenlikleştirme uygulamalarındaki önemi, kamu diplomasi uygulamalarında bir veri kaynağı olarak sosyokültürel istihbaratın insani müdahalelerdeki önemi ve bir uygulama alanı olarak terörle mücadele uygulamaları ile etkileşimi üzerine araştırmalar yapılmıştır. İncelenen yaklaşım ve uygulamalar ABD'nin Afganistan'a müdahalesi üzerinden örneklendirilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda, devletlerin yumuşak güç aracı olarak kullandığı kamu diplomasisinin, güvenlik başlığındaki uygulamalardan beslendiği gibi aynı şekilde akıllı güç uygulaması formatı ile güvenlik uygulamalarına destekleyici bir çalışmada etkin olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. ABD'nin Afganistan'dan geri çekilmesinin nedeninin, sert güç üretiminin yumuşak güç üretiminin çok daha fazla olmasından kaynaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, Sosyokültürel İstihbarat, Güvenlik, İnsani Müdahale, Terörle Mücadele, Afganistan, ABD

US Public Diplomacy and Security Cases in Afghanistan

ABSTRACT

In this study, the relations and contributions of the concept of public diplomacy as a soft power tool in foreign policy with security policies and practices were examined through the US practices in Afghanistan. Research has been conducted on the fields of public diplomacy in securitization practices as a security approach, the importance of sociocultural intelligence as a data source in public diplomacy practices in humanitarian interventions, and its interaction with counter-terrorism practices. The examined approaches and practices are exemplified through the US intervention in Afghanistan. As a result of these studies, it has been concluded that public diplomacy, a concept which was used as a soft power tool by the states, can effectively be used for studies supporting security applications with the implementation of smart power format and can be nourished through these concepts as it was nourished from the applications stated on the security topic. It has been concluded that the USA's withdrawal from Afghanistan is due to the fact that the production of hard power is much higher than the production of soft power.

Keywords: Public Diplomacy, Sociocultural Intelligence, Security, Humanitarian Intervention, Counter-Terrorism, Afghanistan, USA

GİRİŞ

Savaşların, güvenlik sorunlarının, çatışmaların uzağında yaşayan ve bunları takip eden insanlar için, bu sorunların somutluğunu hissetmeleri mümkün olmasa da zihinlerinde yarattığı algı önemlidir. İnsanların zihninde oluşturulan bu algının inşasında, takip ettikleri medya kuruluşları ve siyasetçilerinin etkisi mevcuttur. Medyanın, sivil toplum kuruluşlarının kamu kurumlarının ve siyasetçilerin kamuoyu oluşturmaları, bilginin bir akış içinde sunumu ile oluşur. Bilgi akışının ve yayınlanmasının hızlı olduğu günümüz koşullarında, kamuoyunun görüşünün şekillenmesinde kamu diplomasisi etkin bir araçtır. Çatışmaların sonuçları, etkileri tartışılır pozisyonda olsa bile hem uluslararası kamuoyunun hem de ulusal desteğin oluşmasında ve toplum içindeki görüş ayrılıklarında, olayların sunumu bireylerin algılarını etkilemektedir. Ayrıca basın, aydınlar ve siyasetçiler tarafından kamuoyu üzerinde yaratılan etki de yönlendirici role sahiptir. Bu yönlendirici etki, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler ile birlikte devletler için daha da yaşamsal bir öneme sahiptir.

Günümüz uluslararası ilişkiler dünyasında, son otuz yıldır farklı evrelerde yaşanan gelişmeler sonucunda diplomasi alanında farklı kavramlar ve araçlar birbirlerine daha da bağımlı hale gelmiştir. Ancak politik ve teknolojik gelişmelerin yarattığı değişim ne olursa olsun diplomasi araçlarının varlığında güç, güç ilişkileri ve sahip olunan sert güç uygulamaları önemini hala korumaktadır. Diplomasi başlığında ülkeler arasında gerçekleşen, sorunların hala en temel belirleyicisi tamamen güç merkezli bir kavram olan güvenlik çerçevesinde gelişmektedir. Gelişen ve değişen teknolojik yapı, sorunların artık meydana gelmeden çözülmesini önemli kılmaktadır. Güvenlik başlığındaki sorunlarda kamu diplomasisi, önleyici çözüm araçlarından birisi olabileceği gibi, aynı zamanda güvenlik kavramı gibi yumuşak, sert veya akıllı güç kavramlarının hepsi ile bir kesişim içinde bulunmaktadır. Kuramsal çalışmalar açısından hem güvenlik hem de kamu diplomasisi kavramlarının üzerine yapılan çalışmaların yaygınlığına rağmen, kamu diplomasisi ve güvenlik kavramlarının birlikte bir çerçeve üzerinde incelenmeleri genel çalışmalar içerisinde, sahip olduğu öneme göre yeterli değildir. Neden-sonuç ilişkisi üzerinden incelendiğinde, her iki kavramın da birbiri ile ilişkisinin önemini yaşamsal olduğu örnekler mevcuttur.

Bu çalışma ile birlikte, güncel gelişmeler ışığında kamu diplomasisinin, tanımlar ışığında güvenlik uygulama ve yaklaşımları ile uygulama alanında karşılıklı yarattıkları etki ve sonuçlarının incelenmesi amaçlanmaktadır. 11 Eylül saldırıları güvenlik çalışmalarını etkilediği gibi aynı şekilde kavramsal olarak ortaya çıktığı ülke olan ABD'nin de kamu diplomasi çalışmalarını gözden geçirme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmanın akışı içerisinde, ABD'nin güvenlik politikası kapsamında, Afganistan'da güvenlik çalışma başlıkları altında kamu diplomasi uygulamaları üzerinden somut örnekler ile incelenecektir. Güvenikleştirme yaklaşımının, uygulanmasında, kamu

diplomasisini yeri, Sosyokültürel İstihbarat kavramının kamu diplomasi çalışmalarına sağladığı katkının insani müdahalelerin başarısındaki etkisi ve terörle mücadelede kamuoyunun algısının yönlendirilmesinde kamu diplomasisinin önemi üzerinden ilerlenecektir. Teknolojinin hızla ilerleyişinin etkisi ile önemini arttıran iletişimin, güvenlik kavramı içerisinde stratejik bir araç olan kamu diplomasisinin yerine ve işlevselliğine değinilerek, güvenlik kavramının yaklaşım ve uygulama alanlarında kamu diplomasisinin genel olarak güvenlik kavramı ile etkileşimi incelenecektir.

Güvenlikleştirme ve Kamu Diplomasisi

Tanım olarak 1965 yılında ABD’de ilk defa kullanılan kamu diplomasisi bu tanımlamadan bağımsız olarak, Birinci ve İkinci Dünya Savaşı’nda propaganda çalışmalarında dış politika aracı olarak kendisini göstermiştir. Kamu diplomasisi henüz yumuşak güç tanımının Joseph Nye tarafından yapılmadığı dönemlerde bir dış politika aygıtı olarak kamu diplomasisinin tanımını yapmadan önce dış politika aracı olarak propaganda, bir disiplin olarak Uluslararası İlişkilerin ortaya çıkışının hemen ardındaki yıllarda varlık göstermiştir. Birinci dünya savaşı sırasında savaşı tarafların üzerinde bir ikna aracı ve taraftar kazanma yöntemi olarak, propagandanın kullanımı, modern kamu diplomasisinin amaçları ile örtüşmektedir. Öyle ki bu dönemde etik ve gerçeklik kaygısı olmadan kendi kamuoylarının savaşa destek vermeleri için yapılan bu çalışmalar ileride oluşacak diğer ülke kamuoylarını etkilemek için yapılan kamu diplomasisinin öncül örneklerini oluşturmuştur. Ayrıca, Soğuk Savaş sırasında, basın, kültür, sanat ve siyaset alanındaki propaganda çalışmaları karşı paktların veya kendi dahil oldukları paktın kamuoyunu etkilemek üzere etkin bir şekilde her iki blok tarafından kullanılmıştır.

Propaganda üzerinden zemin bulan ve tarihsel olarak gelişen kamu diplomasisinin, savaş öncesi ve savaş sırası dönemlerde gelişim göstermesi güvenlik kavramı ile varoluşsal bir ilişki içerisinde olmasını da sağlamıştır. Propagandanın dış politika alanında güvenlik tartışmalarının ve çatışmaların yoğun olduğu bir dönemde ortaya çıkışının ana etkeni orduların endüstrileşmesine denk düşmektedir. Bu süreçte gerçekleştirilen propaganda yöntemleri, ilerleyen dönemlerde devletlerin iletişim çalışmalarına etkide bulundu. Kitleli iletişim alanındaki ilerlemeler, propaganda çalışmalarının gelişimine hız kazandırdı. Uluslararası yayımlar, savaşın ve devletlerin güvenlik uygulamaları alanında etkin bir dış politika aracına dönüşmüştür. Savaş endüstrisinde, ülkeler karşılıklı olarak sahip oldukları olanakları hem kendi ülkelerinde bir güvence ve savaş motivasyonu olarak paylaşmış hem de çatışma içinde buldukları ülkelerin toplumlarına bir caydırıcı araç olarak yayınlanmasını sağlamıştır.

Çalışmanın ana hattı olan güvenlik ve kamu diplomasisi ilişkisinde her iki kavramın tanımlarını açıklamadan önce iki kavram arasında uygulama açısından somut bir örnek teşkil eden güvenlikleştirme kavramını açmak gerekmektedir.1985'te kurulan Kopenhag Üniversitesinde kurulan, Kopenhag Okulu diye bilinen "Barış ve Çatışma Araştırma Merkezi'nin" ortaya çıkardığı, ana yaklaşımlardan birisi "güvenikleştirme"dir. Güvenikleştirmeyi Buzan "*güvenikleştirme süreci, dil teorisinde söz edimi olarak adlandırılan şeydir. Daha gerçek bir şeye gönderme yapan bir işaret olarak ilginç değil; edim olan söylemin kendisidir. Sözleri söyleyerek, bir şey yapılır.*" (Buzan, 1998: 26) olarak tanımlar Buzan, söylemlerin sadece açıklama amaçlı değil, bir aksiyon niteliğinde olduğunu değinerek güvenlikleştirme sürecinin yarattığı etkiye değiniyor. Söylemin eyleme dönüşmesi de kamuoyunun eğitilmiş, yönlendirici, aydınlarının yaratılacak etki ile mümkün olabilmektedir. Bu da eyleme geçmeyi tetikleyecek uzun soluklu önlem niteliğinde uygulamaları ortaya çıkaracak, ülkenin bekasına yönelik bir tehdidin tespiti ve bu tehdidin kamuoyunun önemli bir kısmı tarafından özümsemesi önlemler gerektiren varoluşsal bir tehdidin belirlenmesi ve bu belirlemenin önemli bir izleyici kitlesi tarafından kabul edilmesi ile mümkün olabilmektedir. Bu neticede oluşan pratik güvenlik uygulaması, süre gelen güvenlik uygulamalarının ötesine geçerek, yeni bir oyun inşa ederek, siyaset üstü bir konuma yerleşir ve uzun soluklu bir güvenlik politikası olarak devlet uygulamalarında yerini alır.

Kamu diplomasisi ile güvenlikleştirme kavramının kesişim noktaları her ikisinin tanımları içerisinde mevcuttur. Bir devletin diğer ülke kamuoyunu, aydınlarını, ticaret hayatını ve sivil toplum yapılanmalarını kendi devlet politikası yönünde etkilemeyi amaçlayan araç ve olanaklar bütünü, kamu diplomasisinin faaliyet alanıdır. Hans Tuch, "*kamu diplomasisini, Hükümetlerin diğer yabancı kamuoyları ile onların ulusal düşüncelerini ve ülkelerini, kurumsal altyapılarını ve kültürlerini ve bunlarla birlikte ulusal hedeflerini ve politikalarını elde etme girişimidir*" (Tuch, 1990 ,s16) diye tanımlıyor. *Bu tanımın ışığında, kamu diplomasisi sadece sorun başlıklarına tepkisel bir diplomatik enstrüman olmuyor. Devlet dış politikasının değişmez kırmızı çizgileri doğrultusunda, muhatap alınan bölge, ülke toplumunda uzun soluklu ve sağlıklı ilişkiler kurmak için de işlevsel bir stratejik araç konumuna geliyor.*" (Mellissen 2015: 12). Buzan'ın tanımlarındaki siyaset üstü niteliği burada aynı şekilde kamu diplomasisi tanımında da varlık gösterdiği gibi dış kamuoyuna yönelik bir çalışmayı içermesi de farklılık gösterdiği bir noktadır. Ancak kamu diplomasisi, bu yapılan tanımdan bağımsız olarak, toplumsal konsolidasyon gerektiren dış politika konularında iç kamuoyunun da bilgilendirilmesi içinde kullanılan bir araçtır.

Kamu diplomasisi, bir yumuşak güç aracıdır. Yumuşak güç, "*Bir ülkenin dünya siyasetinde istediği sonuçları elde etmek için çalışıyor olması, başka ülkelerin bu talebin değerini kabul ediyor*

oluşu, benzer örneklerini kendileri uygulamak istiyor oluşu ve diğer ülkelerin ilgili refah ve açıklık seviyesine ulaşmaya hevesli oluşundan öne gelmektedir. Bu bağlamda farklı ülkeleri askeri tehditlerle ya da ekonomik yaptırımlarla tehdit etmek yerine, bir gündem belirleyip dünyadaki diğer ülkeleri bu yönde etkilemek oldukça önemlidir. Bu yumuşak güç örneği, yani diğerlerini istediğiniz sonuçları istiyor hale getirmek, ülkeleri zorlamak yerine işbirliğine itmektir.” (Nye, 2004, s5) şeklinde tanımlanmıştır. Yumuşak güç, bir ülkenin diğer ülkeyi zor kullanmadan, meşruiyeti temel alan, dolaylı ve olumsuz bir algı yaratmadan kendi iradesi ile ikna eden ve davranışlarını etkileyen bütünsel bir yöntemdir. Bu yöntemin en belirgin aracı da kamu diplomasisidir.

Gullion’a göre “Kamu diplomasisi... kamu tutumlarının oluşumu üzerindeki etkisiyle ilgilenir ve dış politikaların yürütülmesinin uluslararası boyutlarını kapsar. Geleneksel diplomasinin ötesinde geliştirdiği ilişkiler; kamu araçları tarafından verinin elde edilmesi, diğer ülkelerdeki görüş; özel grupların ve çıkarların karşılıklı etkileşimi başka bir ülke; dış ilişkilerin raporlanması ve politika üzerindeki etkisi; diplomatlar ve diplomatlar olarak işi iletişim olan kişiler arasındaki iletişim yabancı muhabirler ve kültürlerarası iletişim sürecidir.” (Cull, 2016: 1) Hedef kitleye erişim noktasında, güvenlikleştirme ile bir kesişim noktası kamu diplomasisinin de bir aktörü olan basın yayın organları, bu platformlarda yazma veya fikir beyan etme olanağına sahip aydınlar bulunmaktadır.

Kamuoyu hedeflenerek yapılan güvenlikleştirme çalışması hedef toplumu etkilediği kadar, güvenlik sorunu veya tehdidi olarak gündeme sokulan ülke veya örgütlenmenin üzerinde de yarattığı bir etki mevcuttur. Kendi toplumunda yaratılan etki artık hedef alınan ülke veya örgüt için bir tehdide dönüşmüş, hedefte kaygı ve korku oluşması sağlanmıştır. “Bir duygu olarak korku, bir kaçınma eğilimi, tehlikeden kaçınma arzusu yaratır. Bir etki aracı olarak korku, çekicilik a) yoğun korku uyandırdığında, b) korkunun üstesinden gelmek için belirli bir öneri sunduğunda ve c) hedef, öneriyi yerine getirebileceğine inandığında, tutum ve davranışları değiştirmede etkili olduğu kanıtlanmıştır.” (Pratkanis, 2020: 149). Güvenlikleştirme çalışmasının etkisinin başarı olup olmadığı, içeride ona gösterilen ilginin yoğunluğu ve bu ilginin hedef ülke veya örgütte yarattığı etkinin arasındaki doğru orantılı ilişki ile bağlantılıdır. Burada güvenlikleştirme sürecinin, iç kamuoyunda başarılı bir sonuç vermesi sonucunda, tehdit olarak tanımlanan yapı üzerinde, iç kamuoyunun sorun başlığında birleşip hemfikir olması, hedef alınan tehdidin üzerinde aynı zamanda yumuşak güç etkisi de yaratmaktadır.

Nihai sonucunda, Afganistan 20 yıl sonra tekrar, ABD liderliğindeki koalisyon güçleri onları devirmeden önce ülkeyi beş yıl yöneten köktenci Taliban'ın kontrolü altında girdi. Bu durum da

aslında gerçekleştirilen kamu diplomasisi çalışmasının eksik yanlara sahip olduğunun göstergesidir. ABD, 11 Eylül 2001 sonrası, Soğuk Savaş dönemine benzer bir şekilde hem askeri hem de siyasi bir küresel mücadelenin içine girmiştir. *“Bununla birlikte, ABD kamu diplomasisi çabaları ile güvenlik-askeri paradigma arasında doğrudan bir bağlantı vardır, çünkü Afganistan'daki mevcut ihtilafta, 'kalpler ve zihinler' kampanyaları, yabancı ordunun isyanla mücadele taktikleriyle ilişkilendirilmektedir”*(Kamminga, 2013, s10). Aslında burada yumuşak gücün cazibe yaratması ile bir gönüllülük yaratması söz konusudur. Burada oluşacak cazibe askeri operasyonlarda da elde edilecek başarıya bir destek sağlama potansiyelini barındırır. ABD'nin bu noktada kamu diplomasisi çalışmasının temel amacı, Afganistan'da yerel halkın ABD'nin askeri operasyonlarında kendi taraflarında olmasını sağlamak için propaganda ile Taliban propagandasına karşı mücadele etmektir.

İngiliz Parlamentosu Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Tom Tugendhat, Afganistan'dan askerlerin geri çekilmesini, 1956'daki Süveyş krizinden sonra 'en büyük dış politika felaketi' olarak nitelendirmiştir. ABD kamuoyunda geri çekilme hakkında farklı yorumlar gerçekleşmiştir. En temel, eleştiri 20 yılda toplam 2 trilyon dolara mal olan bir bölgeden, bölgeye geliş sebebi olan Taliban'a yönetimin devredilmesi yönünde olmuştur. Özellikle de Demokrat kesimden “Afganistan'da oluşacak kadın hakları ve insan hakları ihlalleri” başlığında Biden yönetimine eleştiriler görülmüştür. Cumhuriyetçi, kesimden gelen eleştiriler ise daha çok sürecin yönetilememiş olması ve Taliban'a, Trump döneminde yapılan anlaşmanın ötesinde alan açılmış olması yönündedir. ABD kamuoyundaki yorum farklılıklarına hem kamu diplomasisi hem güvenlikleştirme yaklaşımının perspektifinden yaklaşıldığı zaman, ABD'nin güvenlikleştirme başlığında yaptığı çalışmanın yetersiz ve başarısızlığı, aynı şekilde bu başarısızlığın kamu diplomasisi çalışmasına elverişsiz bir ortam sağladığını göstermektedir. Güç kavramı üzerinden yorumlandığı taktirde, ABD'nin sahip olduğu sert güç olanakları, yumuşak güç uygulamasına pratikte yer vermesinin önüne bir engel koymakta ve yumuşak güç üretim ihtiyacının görünmesini engelleyerek, müdahalelerde uzun soluklu kalıcı bir pozisyona sahip olmasına engel olmaktadır.

Kısaca, tanımlar üzerinden kamu diplomasisi, propaganda ve güvenlikleştirme yaklaşımı arasında bir değerlendirme yapılacak olursa, kamu diplomasisinin diğer iki kavramdan en belirgin farkı somut gerçeklik üzerinden, dış devlet ve toplumlarını hedef almasıdır. Propagandanın gerçeklik gibi bir kaygısı olmamakla birlikte, güvenlikleştirme uygulamalarında inşa edilmiş bir gerçeklik üzerinden algıya seslenme ve kamuoyu oluşturulması hedeflenmektedir. *“Günümüzün yeni güvenlik tehditleri ve meydan okumaları göz önüne alındığında, kamu diplomasisi ulusal imajı, değerleri ve politikaları satmanın ötesine geçmeli (Shaun, 2004: 10) ve bunun yerine tamamı ortak hedefler doğrultusunda çalışan yabancı halklar, STK'lar ve hükümetler ile gerçek anlamda ilişki*

kurmaldır.”(Gorenc, 2019: 925). Bu noktada bir yumuşak güç aygıtı olarak kamu diplomasisi ve sert güç enstrümanlarından beslenen güvenikleştirme kavramının, bir arada verimli kullanımının kuramsal alt yapısı yumuşak gücü tanımını yapan, Joseph Nye’in dillendirdiği, akıllı güç kavramında vücut bulabiliyor. Tam keskin ve net bir sınırlandırmaya sahip olmayan bu tanım bu özelliği sayesinde esnek ve sert ve yumuşak güç uygulamaları arasında, uygulama opsiyonlarında çokluğa sahip olma olanağını sunmaktadır. “Sert ve yumuşak güç bazen birbirini güçlendirir ve bazen alttan keser ve iyi bağlamsal zekâ, farklı çözümlerde nasıl etkileşime girdiklerini ayırt etmede önemlidir. Ancak bilgilendirme kampanyalarını yumuşak gücün özünü yanlış anlayan terimlerle düşünmek yanlış olur. Dünya siyasetinde askeri güçle yumuşak güce sahip olmak arasında bir seçim yapmak zorunda kalsaydık, askeri gücü seçerdik. Ancak akıllı güç, her ikisine de sahip olmanın en iyisi olduğunu öne sürüyor.” (Nye,2011:24). Nye’in bu yorumu, uygulamada kesişimin iki farklı güç tanımından beslenene kavramın, akıllı güç yorumuna denk düşebileceğinin yorumlanmasını sağlamaktadır. Ancak yine bir cazibe ve etki oluşturma açısından da sert güç kavramının genel tercih noktasında hala etkin olduğunu da göz ardı etmiyor. Bir güvenlik yaklaşımı olarak, güvenikleştirmenin uygulanmasında kamu diplomasisi, literatürde tanımlandığının aksine bir yumuşak güç aracı değil, akıllı güç uygulaması olarak, güvenikleştirme sürecinin sonunda somut uygulamalar ile kendisini gösterebilme potansiyeline sahip oluyor. 11 Eylül saldırıları sonrası ABD’de, dış müdahaleleri gerçekleştirmek için uygun güvenikleştirme çalışması yapılmıştır. Ancak nihai sonucu 20 yıl sonunda geri çekilme ile sonuçlanmasından dolayı, operasyonun hedefindeki Afganistan süreklilik sağlanamamıştır. ABD’nin Afganistan örneği de bu noktada başarısız bir kamu diplomasisi örneği olarak kendisini gösteriyor.

Afganistan Örneğinde, Kamu Diplomasisinin Veri Kaynağı Olarak Sosyokültürel İstihbarat ve İnsani Müdahaleler ile İlişkileri

Diplomasisinin modern döneminin başlangıcı olarak Westphalia anlaşmasının imzalanması kabul görmektedir. Devletler arası eşitlik ilkesi ve bir devletin iç işlerine başka bir devletin karışmaması ilkesi, diplomasiinin kurumsal gelişiminin başlangıcı olmuştur. *“18. yüzyılda Büyük Britanya diplomasisini güç dengesinin hizmetine sunarken, 19. yüzyılda Mattenich’in Avusturya’sı diplomasisini Avrupa Birliği’ni yeniden inşa etmek için kullandı, ancak Bismarck’ın Almanya’sı tarafından dağıtılması ve Avrupa diplomasisinin yeniden şekillendirilmesi için diplomasisini kullandı. Henry Kissinger’in sözleri, soğukkanlı bir güç politikası oyununa dönüştü.” (Siracusa, 2010: 2)* Kaba hatlarıyla, diplomatların da misyonları arasında görevli oldukları ülkedeki bilgileri,

analiz, yorum ve öngörülerini ile birlikte yönetici kadrolar ile paylaşmak vardı. Kissinger'ın da irdelediği gibi diplomasi, güç ilişkileri üzerinden şekillenen bir strateji oyunudur.

Endüstriyel ve teknolojik ilerlemeler diplomasiden beklenenleri etkilediği gibi diplomasinin de beslendiği kanallarda değişim ve gelişim ihtiyacını ortaya çıkardı. Bilginin gücün boyutunu belirlemesindeki etkisi modern diplomasinin olduğu dönemlerden çok daha fazla bir artış gösterdi. *“Bu yeni bilgi çağında, insanlar çeşitli kaynaklardan bilgi topluyor, kendi görüşlerini yayıyor ve kesintisiz sanal sohbete katılıyor. Bilgiye erişimi denetleyen ve içeriğinin çoğunu şekillendiren hükümet güvenlik yetkilileri, kendi tanımladığı şekliyle "haberleri" arayan ve yayan birey tarafından bir kenara itildi.”* (Seib, 2018: 2). Bilginin gücün belirleyiciliğinin bu kadar arttığı bir dönemde hammadde bilgi olan istihbaratın da önemi daha da artmış oluyor. *“Michael Warner, istihbaratın politika yapımcıların veya operasyonel komutanların daha etkili kararlar almasına izin veren belirli bir bilgi biçimi olduğunu savunmaktadır”* (Aldrich, 2018: 439). Benzer bir başka tanım olarak, *“İstihbarat kendi içinde son değildir. Politika oluşturmaya ve askeri planlamaya temel bir yardımcıdır ve ideal olarak, öngörmek istediğimiz olaylar hakkında zamanında uyarı ve politika kararları için istihbarat arka planı sağlamalıdır.”* (Templar'dan alıntılanan Aldrich, 2018: 439) Bu tanımlar ışığında istihbarat, farklı aşamalara sahip, devlet kademesindeki karar vericilere sunulmak üzere, yurtdışı veya yurtiçinde yapılan, olağanüstü durumlardan korumak amaçlı, operatif boyutları da olan önce önleyici bir güvenlik unsurudur.

Özellikle soğuk savaşın bitiminin ardından, teknolojik ilerlemelerin ve devletlerarası şiddet ve çekişmenin azalması ile birlikte, istihbarat örgütlerinden, istihbarat terimi ile “tüketicilerin” yani karar vericilerin beklentilerinde de değişim gerçekleşti. Geleneksel güvenlik konseptlerindeki değişim sonucunda, ekonomik gelişmeler, insan hakları, ekolojik tehditler ve benzeri konular da güvenlik başlığı altında değerlendirildiklerinden dolayı, bu başlıklar istihbaratın birer çalışma alanı haline gelmiştir. *“Bir nesil önce, pandemilerin nasıl yayıldığı ve biyolojide hangi yeni gelişmelerin ortaya çıktığına dair bilgi, ulusal güvenliğin merkezinde görünmüyordu; şimdi, kısmen daha geleneksel tehditlerin göreceli düşüşü sayesinde, öyleler. Bir istihbarat kaygısı olarak asla eksik olmayan terörün, belirsiz bir gelecek için merkezi olacağını söylemeye gerek yok.”*(Jervis, 2020: 525). Terörizmin somut varlığının devamı, uluslararası sorunların farklı formatlar ile sürekliliği ve istihbaratın çok açık bir netliğe, doğruluğa sahip olması ihtiyacı, bilginin paylaşımının ve berraklığının önemini artırmaktadır. Değişen tehditler ve güvenlik çalışması başlıklarının çeşitlenmesine rağmen, terörizm bir başlık olarak hala önemini korumaktadır.

Propaganda ve güvenikleştirme örneğinden farklı olarak, kamu diplomasisinin doğruluk ve gerçeklik üzerinde taşıdığı hassasiyet, istihbarat bilgisinin doğruluk ve gerçeklik üzerinden gerçekleştirilen analizleri ile uyumlu bir hatta sahiptir. Kamu diplomasisi çalışmasının yapıldığı, hedef ülkedeki kamuoyu üzerinde yaratılması hedefiyle yaptığı çalışma, süreç içerisinde o ülkede gerçekleşecek istihbarat faaliyetini destekleyici bir role sahip olma potansiyelini barındırmaktadır. *“Bilgi vermek özverili bir davranış değildir. Hükümet, çıkarlarını ilerletmek için kamu diplomasisini kullanır. Sadece bilgilendirmekle kalmazlar; bilgiyi amaçlarına göre şekillendirirler. Bununla birlikte, gerçeğin esnekliğinin sınırları vardır ve bazen doğru "kamu diplomasisi" ile yanıltıcı "propaganda" arasındaki çizgi bulanıklaşır.”* (Seib, 2018: 5). Bir önceki bölümde de değinilen propagandanın, içerik açısından bu farklılığı, somut veriler ve bilgilere sahip olmasından dolayı kamu diplomasisi ile farklılık gösteriyor.

İstihbarat çalışmalarının, destekleyici bir alt başlığı olarak, sosyokültürel istihbarat, kamu diplomasisi faaliyetleri ile karşılıklı destekleyici ortak yönler barındırmaktadır. *“Bir halkın veya ulusun tarihini, kurumlarını, psikolojisini, inançlarını ve davranışlarını anlamayı sağlayan analiz edilmiş sosyal, politik, ekonomik ve diğer demografik bilgiler. Sosyo-kültürel zekâ, bir insanın neden böyle davrandığını ve ne düşündüğünü anlamaya yardımcı olur. Aynı zamanda, müttefik, tarafsız, işgal altındaki insanlar veya düşman olmalarına bakılmaksızın yabancı halklarla etkileşim kurmak için eğitim ve başarılı stratejiler tasarlamak için bir temel sağlar.”* (Coles,2013: 26) Bu tanım ile birlikte kamu diplomasisi ve sosyokültürel istihbarat arasındaki ilişkiyi irdeleyecek olursak, sosyokültürel istihbarat, ilk bakışta kamu diplomasisi çalışması hedeflenen ülke ve toplumu için yöntem ve içerik açısından zengin bir veri kaynağı pozisyonundadır. Kamu diplomasisi uygulamasının toplum üzerine yapılan çalışması hakkındaki, *“Özetle, hükümetlerin yalnızca diğer hükümetlerle konuşması gerektiği değil, aynı zamanda küresel kamulara da hitap etmesi gerektiği anlamına gelen "kamu diplomasisi" - dünya çapında toplu bir kamu veya bireysel ya da ülke kümelerinin vatandaşlarına da yöneliktir. Bu kitlelere, uydu televizyonu ve sosyal medya gibi araçlar aracılığıyla erişilebilir. Ayrıca, dünyanın dört bir yanındaki insanlar, gücü elinde tutan ve bilgi dağıtan kişilere yanıt verebilir ve onlar da dinlenmeyi beklerler.”* (Seib, 2008: 4) yorumu uygulamada sosyokültürel istihbaratın kamu diplomasisinde planlama sürecindeki önemine dair nüveleri barındırmaktadır.

Yöntemsel biçim açısından da kamu diplomasisi ve sosyokültürel istihbarat arasında ortaklıklar mevcuttur. *“Sosyokültürel istihbaratın işlevi içinde veri toplama, diğer tüm istihbarat yöntemlerinden farklıdır, çünkü toplama olanakları sınırsızdır. Açık kaynak kullanımı, yüz yüze konuşmalar, görüntüler vb. sosyokültürel bir ortamı daha iyi anlamak için gereken verileri toplama*

yöntemleridir.” (Patton,2010: 12). Şeffaflık, esası ile elindeki veriler ile hedef toplum ve ülkeye yönelik, gönüllülük esası ile kazanmayı hedefleyen bir çalışma olan kamu diplomasisinde de temel kilit noktası sosyokültürel istihbarat ile birbirini tamamlayıcı ve besleyici bir kesişime sahip olmuş oluyor. Somut örnek ile bu kesişim netleştirilecek olursa; “Açık olan şu ki, bu geniş yelpazedeki anlık faaliyetlerin daha iyi anlaşılması için daha fazla istihbarat çalışması ve daha fazla alan uzmanlığının geliştirilmesi gerekiyor. Bununla birlikte hem ikincil olarak değerlendirdikleri konularda hem de anında ve dramatik bir yanıt talep ediyor gibi görünen konularda, mevcut olduklarında bile, insanların istihbarata ve uzmanlığa dikkat etmelerinin ne kadar zor olduğunu biliyoruz. Bu nedenle, kamu diplomasisinin karşı karşıya olduğu temel zorluklardan biri, kendi insanların başkalarının dünyayı gördüğü koşulları ciddiye almasını sağlamaktır.” (Sharp, 2005: 117-118). Bu işlevselliği ile sosyokültürel istihbarat verisi, kamu diplomasisi uygulayıcılarının, kendi ulusal davranış biçimi alışkanlıkları üzerinden hedef toplum ve ülkeyi değerlendirip bir hatalı bir yöntem geliştirmelerine engel olmaktadır. Aynı zamanda uygulanacak olan kamu diplomasisi çalışmasının başarılı bir sonuca ulaşmasının temellerini atacaktır.

Afganistan örneği üzerinden ilerlendiğinde, Patton’ın 2001-2008 yılları arasında sahadan somut bilgilere dayandırarak verdiği örneklendirmelerde mevcuttur. ABD hükümetinin Afgan halkının davranış kalıplarını, geleneklerini ve kültürlerini anlatmak için yazdığı çalışmalardan yola çıkarak, uyuşturucu operasyonları, yerel düğün kıyafetleri, aşkları, inanç yapıları ve aile yaşam biçimlerinin tasvirini yapmıştır. Burada temel karakterler Mahmud ve Muhammed olarak seçilmiş, yaşam kesitlerinden örnekler sunulmuştur. “Sosyokültürel istihbarat açısından Mahmood gibi bir kişiden çok şey öğrenilebilir. Mahmood’un bahsi geçen hayatını yazmak için gereken notlar sadece birkaç saat sürdü. Konum ne olursa olsun yerel yerli insanlarla diyalog kurmak ve konuştukları kişiye güvenmeleri esastır. Dünyadaki çoğu insan kendi hayatları ve etraflarındakilerin hayatları hakkında konuşmayı sever. Teknolojiye dayalı kültürlerde yaşayamayanlar, adaptasyon için hikaye anlatımına güvenirler.”(Patton, 2010: 75) Afganistan yerel hayatından beslenerek oluşturulan bu hikaye, başarısızlığına rağmen bundan sonra Afganistan gündemin oluşabilecek çeşitli operasyonlarda, sosyokültürel istihbarat verisi olarak kullanılacak veya bu hikayelerden farklı şekilde beslenecektir. Aynı zamanda bu çalışmalar, toplumsal davranış detaylarının görünmesine yardımcı olduğu için, konvansiyonel olmayan, asimetrik savaşlarda da yönlendirici bir kaynak niteliğindedir.

Hem sosyokültürel istihbaratın hem de kamu diplomasisinin bir ortak uygulama alanı olan güvenlik uygulaması başlığı da insani müdahalelerdir. “İnsani müdahale, bir devletin kendi halkını korumaktan aciz veya isteksiz olduğu veya aktif olarak onlara zulmettiği bir devlette ağır bir insan hakları ihlalini önlemek veya durdurmak için bir araçtır.” (Jayakumar,2012: 1). Bu tanımın akıllarda

uyandırdığı soru, insani müdahalenin meşruiyet kaynakları olmaktadır. Birinci olarak uluslararası hukuk sonra da uluslararası politik meşruiyet bir insani müdahalenin zeminini oluşturmaktadır. Uluslararası hukuk açısından kısaca, insani müdahale karşıtlarının ve taraftarlarının görüşlerini açacak olursak; karşıtlar, “*İnsani müdahale karşıtları, madde 2/4 ve 2/7’nin insani müdahaleye izin verecek bir şekilde yorumlanmasının, istisnanın kötüye kullanılmasına neden olacağını düşünmektedirler*” (Duran, 2001: 89). Taraftarlar ise “*BM Antlaşması’na göre insani müdahalenin yapılabileceğini savunanlar, insani müdahalenin madde 2/4’e aykırı olmayacağı gibi, 2/7. Maddenin VII. Bölüm çerçevesinde müdahale edilmesine izin verdiğini iddia etmektedir.*” (Duran, 2001: 90)

Uluslararası siyaset meşruiyet açısından, insani müdahalelerin zeminini incelendiğinde, karşılıklı iç ve dış kamuoylarının reaksiyonunun olumlu bir konuma getirilmesi açısından kamu diplomasisi, doğru araçların kullanımı açısından da sosyokültürel istihbarat verilerinin önemi bulunmaktadır. İki kavramın uygulama ve etkinliği örneklendirilecek olursa, insani müdahaleler uzun soluklu dış politika uygulamaları açısından pratikte, gerçekleşmesi ile gerçekleşmemesi kamuoyu nezdinde bıçak sırtı bir algıya sahiptir. Kuramsal olarak yorumlandığı takdirde, insani müdahalelerin en sağlıklı değerlendirmeleri, realist uluslararası ilişkiler teorisi aracılığıyla anlaşılabilir. Çünkü devletlerin, müdahale edilen ülkede elde edeceği çıkarları, müdahalenin genel durumunu neden sonuç ilişkisi açısından belirlemeye uygundur.

İnsani müdahale durumlarında, kamu diplomasisi ve sosyokültürel istihbaratın kamuoylarını etkilemesi, yapılacak müdahalenin genel akıbetini belirlemektedir. “*Siyasi fizibilite ile ilgili olarak, Batılı devletlerin bütünlüğüne yönelik inandırıcı tehditlerin sayısı büyük ölçüde azaldığından, Soğuk Savaş sonrası dönemde savaflara kamuoyunun desteğini toplamak giderek daha zor hale geldi. Hükümetlerin yeterli kamuoyu desteği olmadan bir müdahaleye girişmesi olası değildir. Bu nedenle insani söylem, özellikle ABD tarafından dış müdahalelerde birincil meşrulaştırıcı güç haline gelmiştir. Bu nedenle, askeri harekate halkın desteğini kazanmak için bu retorik kullanılması, gerçek niyetler ne olursa olsun, siyasi fizibiliteyi sağlamak için kesinlikle gereklidir.*” (Mccall, 2017: 3). Kamu diplomasisin, sosyokültürel istihbarattan da bağlantısız olarak, ülke içine kendi kamuoyuna yönelik etkili bir çalışma ile yapılması, gerçekleştirilecek insani müdahaleye sağlanacak desteğin temellerini oluşturmaktadır.

Afganistan örneği üzerinden ilerlendiğinde, ABD’nin, sağlıklı sosyokültürel istihbarat verilerine sahip olmasına rağmen hem kamu diplomasisi uygulamalarının hem de insani müdahalenin uygulama eksiklik ve hatalarının olduğu anlaşılmaktadır. “*Eldeki görevi tamamlamak için yetersiz kaynak ayırmanın başarısızlıkla sonuçlanması muhtemeldir, bu nedenle bu gerçeğe dayanarak*

müdahaleden tamamen kaçınmak tercih edilir.”(Mccall, 2017: 5) Yüksek bütçe, yeterli kaynak demek değildir. İnsani müdahalenin başarısı doğru veri, yüksek kabiliyetle ve saha hakimiyetinin yetkinliği ile mümkündür. Yüksek bütçeye rağmen veri yetersizliği, sert güç üretiminin gölgesinde kalan yumuşak güç, Afganistan’dan geri çekilme ile sonuçlanmıştır. Bu noktada Afganistan’da operasyonel olarak müdahil olan batılı devletlerin kendi iç kamuoylarında, insani müdahale vurgularıyla yürüttükleri çalışmalarda ABD’nin geri çekilmesinden sonra gerçekleşecek yeni bir müdahalede yapılacak çalışmaları daha da zor bir hale getirmiştir. Yumuşak güç ve sert gücün uyum içinde kullanılması gerektiğine dair maliyeti yüksek bir ders olmuştur.

Sonuç olarak, güvenlik kavramı ve uygulamaları çerçevesinde kamu diplomasisi ve istihbarat çalışmalarının genel olarak hedef birliğinden söz etmek mümkündür. Sosyokültürel istihbaratın süregelen davranışlar üzerinden geliştirdiği çalışma genel anlamıyla, istihbarat analizinde doğruluk oranını artırıcı bir etkiye sahip olma olanağı sağlamasıyla birlikte ulusal güvenlik alanında da önemli bir katkı sağlama potansiyeline sahiptir. Kamu diplomasisinin araçlarından birisi olan ticaret diplomasisi için de aynı şekilde odaklandığı toplumsal davranışlar ve alışkanlıklar üzerinden doğru analiz imkânı sağlayabilir. Ayrıca sosyo-kültürel istihbarat, kolluk kuvvetleri tarafından kullanıldığında, öngörülere, etkileşimlere ve ilişkilere ve bölgesel işbirliğine yardımcı olabilir ve böylece sorunların meydana gelmesinde azalmaya ve maliyetli sert güç uygulamalarının kullanımında belirgin bir azalmaya neden olabilir. Bu durum da başlı başına kamu diplomasisi çalışmalarının amaçları ile örtüştüğü gibi aynı zamanda klasik diplomasi çalışmalarının uzun vadede yükünü azaltma potansiyeline sahiptir. Afganistan örneğinde ise tüm kavramlar arasında bir uyum sağlanamamış bu da güvenlik konseptinde de bağımsız ABD’nin eğitim ve kültür gibi alanlarda da Afganistan’da uyguladığı yüksek maliyetli çalışmaların sonuç verememesini ortaya çıkarmıştır. Yumuşak güç uygulamalarına sahip olmasını sağlayacak kaynağa ve doğru uygulamalar ile aktarılmış, sosyokültürel istihbarata sahip olmasına rağmen ABD, Afganistan’da sert güç uygulamalarındaki hoyrat tavrından kaynaklı olarak ne bir cazibe merkezi olmuş ne de bölgede kalıcı bir sonucun doğmasını sağlayamamıştır.

ABD’nin Afganistan Müdahalesindeki Örnekler ile Terörle Mücadele ve Kamu Diplomasisi

Bilgi teknolojileri alanındaki gelişmelerden sadece devletler değil devletlere karşı faaliyetlerde bulunan terör örgütleri de faydalanıp, kendilerine yeni meşruiyet alanları açma ve örgütlenme çabası içine girmektedirler. Kimi zaman devletler, terör örgütlerinin faaliyetleri doğrultusunda yöntemler geliştirirken kimi zaman terör örgütleri yeni yöntemler geliştirir. Terör

örgütleri bu noktada, büyümek ve genişlemek adına propagandaya başvururlar. Bu noktada ikna edilip, desteğinin alınması adına toplum, her iki çatışan yapının hedefinde oluyor. *“Sluka'dan (1989) başka bir deyişle, teröristler yaygın aktif desteğe ihtiyaç duymayabilirler, ancak halk tabanlarının aktif düşmanlığından kurtulamazlar. Bu, terörist faaliyetlere karşı koymaya çalışanlar için de aynı şekilde geçerlidir. Bir dereceye kadar destek ve en azından daha geniş bir rıza ölçüsü olmaksızın, terörle mücadele politikalarının, ister "yumuşak" ister "sert" bir yaklaşımı yansıtarsalar da başarılı olması olası değildir.”* (Duyvesteyn-Schuurman, 2018: 416). Özgür irade ile bir mücadeleye dahil olmanın da motivasyonları ödül veya cazibe içeriğine sahip olması ile bağlantılıdır. Bu da temel çıkışı rıza ve cazibe üzerinden gelişen, yumuşak güç kavramının bir aracı olan kamu diplomasisinin, terörle mücadelede etkin bir role sahip olabildiğini göstermektedir.

Devletlerin sınır ötesi operasyonlarda olduğu kadar uluslararası terör operasyonlarında da kamuoyunun desteğini alması önemlidir ve bu önem bilgiye erişimin teknolojik gelişmeler ile birlikte kolaylaşması ve hızlanması ile birlikte daha da artmaktadır. Devletten devlete veya devletten devlet dışı aktörler ile çatışma durumunda, kamuoyunun vereceği desteğin elde edilmesi ve önemi farklılık göstermektedir. Bu önem aynı şekilde içeride bir güvenlik tehdidi olan ayaklanmalar için de geçerlidir. *“Devletler arası 'konvansiyonel' savaş ile devletler arası 'düzensiz' savaş arasındaki önemli bir fark, ilkinin kendi nüfuslarına sahip iki veya daha fazla taraf tarafından karakterize edilirken, ikincisinin sıklıkla aynı nüfus arasında, ona karşı ve nihayetinde aynı nüfus için savaşmasıdır. Teröristlere ve hükümetlere verilen halk desteği, çekirdek destekçilerden oluşan bir iç çevre, pasif yardım sağlayan daha geniş bir grup ve desteğinin kazanılması gereken geniş bir 'dış çevre'den oluştuğu şeklinde daha da kavramsallaştırılabilir; ya gönüllü ayartma ya da zorlayıcı yollarla.”* (Duyvesteyn-Schuurman, 2018: 421). Zorlayıcı yolların geçerli olduğu durumlarda sert güç, gönüllü ikna kavramının kullanıldığı durumlarda yumuşak güç ve aygıtlarından birisi olarak kamu diplomasisinin uygulanma alanı ortaya çıkmaktadır.

Bu durum ABD örneği üzerinden örneklendirildiğinde, Soğuk Savaş sonrası dönemin ilk 10 yılında kamu diplomasisi dış politikanın küresel anlamda önemli araçlarından birisi olmuştur. 11 Eylül saldırıları, hemen ardından gerçekleşen ve bir kısım senatörü de hedef alan şarbon saldırıları bu odağın gelişmesinde etken olmuşlardır. Ancak terör saldırıları sonrasında hedef alınan El-Kaide hem eylemleri hem de yapısı ile önceki terör eylemleri ile karşılaştırıldığında ABD için farklı ve yeni bir durumu ortaya çıkarmıştır. *“11 Eylül'den iki yıl sonra yayınlanan bir makalede Xavier Raufer (2003) 'başlangıçtaki tanım eksikliği nedeniyle El Kaide'nin çelişkili tanımlamalar, karşılaştırmalar ve metaforlar arasında yüzmekte olduğundan şikâyet etti. "Tanımlanamayan bir terör nesnesi" olmaya devam ediyor”* (Holbrook, 2014: 267) Bu durum ABD kamu diplomasisinin hem geçmişini

hem de El-Kaide ile mücadele başlığında yenilenme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. El-Kaide başlığı aynı zamanda uzun soluklu bir kamu diplomasisi çalışma yapılması zorunluluğu ile birlikte, farklılığı da beraberinde getirmiştir. İlk adım olarak, “İslam dünyasının kendilerine duyduğu soğuk düşünceler ile ABD’ye yönelen bu antipatinin nedenlerine yönelmişlerdir” (Seib, 2018: 43-44). Bunun sonucunda ise, kamu diplomasisinin, kendi propagandalarını ve olumlu algı yaratma çabalarını hedef bölge, ülke veya grupta ne kadar yoğun yaptığından öte hedefte nasıl ve ne kadar uzun soluklu algılandığının önemi ortaya çıkmıştır. Soğuk Savaş dönemindeki uygulamaların aksine sadece bir reaksiyon aracı olamayacağı da anlaşılmıştır.

Aynı zamanda 11 Eylül saldırıları, terörle mücadele konseptinde, yumuşak güç uygulamalarına sınırlı da olsa alan açma olanağı sağlamıştır. “Geçmişte terörizm şiddetli ve bir amaca sahipti, ancak bunun savaş olduğunu düşünmek zordu. Buna karşılık, 11 Eylül bir savaş eylemi olarak deneyimlendi. Küçük bir İslamcı aşırılıkçı grubunu bir süper güce karşı karşıya getiren tuhaf bir savaştı. Düşmanın siyasi saikleri, azami yıkıma yol açmak isteyenler için açık toplumlarda mevcut olan fırsatlardan daha az ilgi gördü. Enerji tesislerinden gıda kaynaklarına kadar her şey artık kritik bir güvenlik açığı olarak görülebilir bir konuma geldi”.(Freedman, 2017: 180) Terörizme bakış açısındaki bu değişim, terör mağduru olan toplum veya terör destekçisi olarak nitelendirilen ülkelerde yaşayan ülke toplumlarına yönelik gerçekleştirilecek kamu diplomasi çalışmalarında da çeşitlendirme ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Yumuşak güç uygulamalarında gıda ve sağlık gibi yardım destek faaliyetlerinin de önemi arttırmıştır. Güvenlikleştirme başlığında da aynı şekilde yeni tehdit başlıklarının topluma aktarılmasına neden olmuştur.

11 Eylül saldırıları ABD dış politikasında da kamu diplomasisine duyulan ihtiyacı arttırmıştır. Ortadoğu ve özellikle Müslümanlara yaklaşım için yeni yumuşak güç araçları üretme ihtiyacını doğurmuştur. Aynı şekilde bu durum, ABD ordusunun da yumuşak güç araçlarını çeşitlendirmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. “Afganistan’da Kalıcı Özgürlük Operasyonu ve Irak’a Özgürlük Operasyonu da dahil olmak üzere terörle mücadeleye yönelik küresel çaba, uygun sert ve yumuşak güç dengesi hakkında sorular üretti. 2003 yılında ABD ordusu, ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) ve Dışişleri Bakanlığı (DOS) gibi tipik olarak hükümetin sivil organlarının yetki alanına giren faaliyetlerde bulunmaya başladı” (Williams, 2009: 220). Bu çalışmalar her ne kadar dış politikada militarizasyon riski barındırsa da aynı şekilde, ordu içerisinden sivilleşme olanaklarını yaratma potansiyeline sahiptir. Bu çalışmalar, pratikte uygulandığı takdirde, operasyon gerçekleştirilen bölgede, doğru uygulamaların gerçekleşmesini sağlama ve kalıcı olma olanağı da yaratabilir.

Kamuoyu desteğinin bir başka somut ihtiyacı da terörle mücadele alanında mevcuttur. Bu sorun başlıklarında hem iç hem de dış kamuoyuna yönelik sistematik ve verilere dayalı bir çalışma ile desteklenmesi gerekmektedir. Ancak, *“Kamu desteğini ölçmek, özellikle kriz veya iç çatışma zamanlarında genellikle zordur. Kamu desteği, kamuoyu yoklamalarına, medyada ifade edilen duygulara veya gösteri veya seçimlerdeki katılımlara bakılarak ölçülebilir. Güvenlik güçlerindeki istihdam potansiyeli de bir destek göstergesi olabilir. Teröristler ve terörle mücadele güçleri kamuoyunun desteği için rekabet halinde olduklarında, bu desteği elde etmenin ve sürdürmenin önemli bir ön koşulu, siyasi aktörlerin meşru olarak algılanma derecesi gibi görünmektedir”* (Duyvesteyn, Schuurman, 2018: 420). Devletlerin, geleneksel araçlara sahip olması ve hukuki meşruiyete sahip olmasından kaynaklı, terörist yapıların meşruiyetleri bu durumda zayıf kalmaktadır. Zayıf ve devlet organizasyon yapısı karşısında dezavantajlı olarak varlık gösterme çabasında olan terörist yapılar, kendi yapılarını güçlü, söylemlerini meşru ve kabul edilebilir göstermek üzere propaganda faaliyetlerinde bulunurlar. Önceki bölümlerde de işlenen kamu diplomasisi ve propaganda arasındaki farklılık bu örnekte de kendisini göstermektedir. Terör örgütleri gerçeklik kaygısı olmayan propagandalara başvururken, devlet hem içeride hem de dışarıda şeffaflık ve gerçeklikten beslenen kamu diplomasisi çalışmalarına başvurmaktadırlar. Bu dezavantajlı durum, genellikle terör örgütlerinin, silahlı şiddet eylemlerine ek olarak söylem bazında da radikalleşmelerine ve zaman içerisinde kendi hedef insan kaynakları nezdinde de marjinalleşmelerine neden olmaktadır.

Terör örgütlerinin, kamuoyunda marjinalleşmesi ile birlikte, devletlerin avantajlı durumu, doğru bir güvenlik yönetimi ile başarılı olmaması kaçınılmazdır. Eylemlerinde kullandıkları şiddeti bir noktadan sonra örgütlenmede ikna yöntemi olarak kullanmak için daha da arttıran terör örgütleri, karşılarında uygulanacak meşru sertlikte anti terör uygulamasının da zeminini yaratmaktadırlar. Ancak hatalı yöntemler ile ilerlendiğinde bu durum anti terör uygulamasında terör örgütlerinin doğal yok oluş süreçlerinde uzamaya neden olabilir veya Afganistan’da olduğu gibi operasyonun gerçekleştirime sebebi olan örgütün yeniden iktidara gelmesinin önünü açabilir. Sert gücün kullanım oranı ve yumuşak güç üretimi bu durumda kritik bir öneme sahiptir. Kamu diplomasisi uygulaması ile birlikte yumuşak güç üretimi kamu desteğinin de elde edilmesini sağlamaktadır. Taraflardan birisinin aşırı güç kullanımı veya meşruiyetini kaybettirecek yöntemlere başvurduğu anlaşıldığında, kuvvetle muhtemel bu yöntemi uygulayan tarafa verilen kamu desteği, halkın itibarını kaybetme kaygısını bile ortadan kaldırarak daha fazla şiddetin veya daha az hedef ayrımı gözetilen nitelikteki yüksek şiddetin kullanılabilmesi için doğru kaymayı ortaya çıkaracaktır. Bu etkiler karşılıklı

olduğu için, çatışmaya bağlı şiddet düzeylerini artırabilecek bir tırmanma dinamiği doğurur ve terörün daha uzun soluklu bir düzeyde ilerlemesine neden olur.

Karşılıklı olarak bir sonuç elde edilemez durum ortaya çıktığında ve her iki tarafın da silahlı yöntemler ile sonuç elde edemeyeceklerini anladıklarında müzakere masasının kurulması artık kaçınılmaz bir yöntem olarak kendisini ortaya çıkarır. Yine bu durum da her iki tarafın aynı anda kamuoyu desteğini kayb ettikleri anda bir alternatif halini alır. Verilecek tavizlerin veya müzakerelerin terörle ilgili çatışmaları sona erdirmek için etkili bir araç oluşturup oluşturmayacağı, bu nedenle, önemli ölçüde, tüm kamuoyunun genel bir kazanım ile çıkmasının mümkün olup olmadığı algısı ile doğru orantılı ilerleyen bir süreç söz konusudur. *“Ayrıca, kamu desteğinin terörle mücadele (karşı) etkinliğini etkileme yeteneğinin, belirli önlemlerin ne zaman etkili bir şekilde uygulanabileceği konusunda da etkileri vardır; örneğin, uzlaştırıcı politikalar, tüm taraflarda belirli bir savaş yorgunluğu ölçüsü alana kadar etkili olmayabilir. Kısacası, etkili terörle mücadele önlemleri tasarlamaya ve uygulamaya çalışırken, çatışan taraflar arasındaki kamu desteğinin niteliği, niceliği ve dağılımına gereken önem verilmelidir”* (Duyvesteyn-Schuurman, 2018: 422).

Kamuoyu desteğinin her iki taraf için, büyük bir destek olarak göz önüne alındığında, Terörle mücadele ve çatışma durumlarında kamu diplomasisi önemli ve belirleyici bir konuma gelmektedir. Teknolojik ve endüstriyel ilerlemelerin de etkisi hızlı, etkili ve yaygın yöntemlerin uygulanması, kamuoyunun etkilere daha açık bir hale gelmesine neden olmuş, tarafların bilgi paylaşımlarına erişim daha da büyük bir önem taşımaya başlamıştır. Salt sert güç uygulamalarının yetersiz ve yeri geldiğinde olumsuz etki yaratabileceği de bir başka somut veri olarak kendisini göstermektedir. Bu durumda da ortaya çözüm olarak çıkan güç formatı Joseph Nye’in da belirttiği gibi yumuşak ve sert güç kavramlarının sistematik bir akıl ile birlikte kullanıldığı akıllı güç olmuş oluyor. ABD’nin Afganistan’dan geri çekilmesine neden olan ve Taliban’ın yeniden iktidar gelmesi sonuçlanan başarısızlığının ortaya çıkardığı durum, akıllı güç üretiminin yoksunluğudur. El-Kaide ile mücadele ile başlayan terörle mücadele, Afganistan’da akılla güce ulaşmadan yumuşak gücün uygulanamamasından dolayı, alternatifsizlikten kaynaklı, Taliban’ın yeniden iktidara gelmesinde, ABD’yi izleyici pozisyonunun ötesine geçirememiştir. Kamuoyu desteği kaçınılmaz olarak Taliban’a yönelmiş ve yumuşak güç üretiminin yoksunluğu, radikal bir terör örgütünü bir ülkenin yönetimine taşımıştır.

Sonuç:

Diplomasinin ve diplomatik çalışmaların edilgen bir pozisyon ile sınırlı kalamayacağı ve statik bir yapıda olamayacağına ilişkin gerçeği güncel koşullarda daha da somut bir hal almıştır. Farklı olanakların hızla gelişebildiği bir durumda diplomasinin için yeni araçların üretilmesi bir ihtiyaç ve zorunluluktur. Bu durumda, tarihsel varoluşu ve tanımlanması ile uygulama boyutunun somut katkıları sağladığı kanıtlanana kamu diplomasinin esnek ve şeffaf bir araç olarak, özellikle de güçlü devletlerin kullandığı bir araç olarak var olmuştur.

Uluslararası siyasette, realist güvenlik anlayışının egemen olduğu soğuk savaş döneminin sonlanması ile dünya siyasi tarihi için kısa bir ara niteliğinde olan tek kutuplu dünyanın yeniden iki kutuplu veya çok kutuplu bir biçime yönelme emarelerinin ortaya çıkışından bu yana güvenlik politikalarında realist yaklaşımlar yeniden daha somut bir uygulama pratiğine sahip olmuştur. Ancak devletlerin yumuşak güç üretimi de güvenlik politikalarında önemli bir konuma gelmiştir.

Bu koşullar altında kamu diplomasinin, ulusal imajın inşasında hem hedef toplum ve ülkelerde hem de gelişen bilgi teknolojilerinin de etkisi ile küresel ölçekte etkiye sahip bir araçtır. Ancak bir yumuşak güç aygıtı olarak kamu diplomasinin uygulamalarının tek başına güvenlik politikası başlığında bir cazibe oluşturma olanağı yoktur ama sert güç uygulaması içerikli güvenlik uygulamalarına bir destek sunabilecek yapıda olduğu da başka bir gerçektir.

Güvenlikleştirme, Sosyokültürel İstihbarat ve Terörle Mücadele başlıklarında kamu diplomasininin, güvenlik uygulamaları üzerindeki etkileri hakkında yapılan bu çalışmada, bir destekleyici unsur olarak karşılıklı rolü ve etkisi üzerine çalışılmıştır. Güvenlikleştirme başlığında hem çevre ülke kamuoyu hem de müttefik ülkeler üzerinde, güvenlik konusu haline getirilen başlığın, gündeme alınmasında ve kabulünde kamu diplomasininin etkileri üzerine değinilmiştir. Sosyokültürel istihbaratta ise kamu diplomasininin veri kaynağı ve destekleyici unsuru olarak bir güvenlik çalışmasının, yumuşak güç aygıtı kamu diplomasinine verdiği yaşamsal desteğe değinilmiştir. Güvenlik başlığında bir uygulama alanı olan insani müdahalelerde de hem sosyokültürel istihbaratın hem de kamu diplomasinin karşılıklı etkileşimi ve insani müdahalelerin başarılarındaki rolü vurgulanmıştır. Güvenlik tehdidinin önlenmesine bir veri ve uygulama alanı olarak istihbarat çalışmalarında da kamu diplomasinin destekleyici bir çalışma olanağı sunmaktadır. Terörle mücadele başlığında ise vazgeçilmez bir unsur olarak kamuoyu desteğinde kamu diplomasininin etkisine değinilmiştir.

Bu çalışma ile güvenlik çalışmalarının üç alt başlığında ele alınan kamu diplomasininin, güvenlik uygulamalarında destekleyici etkisine değinilmiştir. Varoluşsal olarak yumuşak güç unsuru

olan kamu diplomasisi, güvenlik uygulamalarında destekleyici bir çalışma olarak akıllı güç formatına sahip olmaktadır. Kamu diplomasisinin uzun soluklu bir çalışma olduğu ele alındığında, devletlerin güvenlik uygulamalarında stratejik bir etkiye sahip olma potansiyeli bulunmaktadır. Devletlerin, hedef bölge ve toplumlari anlayıp, doğru adımlari atmasında doğru bilginin sağlanmasında bir kaynak niteliğine sahip olduğu gibi dezenformasyon karşısında da kamu diplomasisi, güvenlik çalışmalarında etkili bir çalışma yürütme olanağı sağlamaktadır. Aynı zamanda, gelecekte yaşanabilecek güvenlik sorunlarının karşısında, doğru ve etkili bir reaksiyon geliştirme olanağı yaratmaktadır.

Sonuç olarak, ABD kamu diplomasisi uygulamalarının, kavramsal anavatanı olarak, güvenlik politikaları içinde uygulanmasını sağlamıştır. 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin, soğuk savaştan bu yana uyguladığı kamu diplomasisi çalışmalarının yetersizliği ortaya çıkmış ve kamu diplomasisini terörle mücadele operasyonlarında uygulayabileceği şekilde, güvenlik çalışmaları içine daha da aktif dahil etmiştir. Afganistan örneğinde, elinde yüksek bütçeli kaynağa sahip olmasının da etkisi ile sahip olduğu sosyokültürel istihbarat verilerini sağlıklı ve verimli kullanmakta başarılı olamamıştır. 11 Eylül saldırıları sonrasında, gerçekleştirilen kamu diplomasisi iç kamuoyunda başarılı bir sonuca ulaşmış ve dış operasyonlarda kamuoyu desteğinin sağlanmıştır. Ayrıca, ABD'nin gerçekleştirdiği askeri operasyonlar ve sert güç uygulamaları, politik meşruiyet dışında, sert güç unsurları tarafından kamu diplomasisi uygulamalarının geliştirilmesine yönelik bir ihtiyaç söz konusudur. Afganistan'da operasyonun gerçekleşmesinin sebebi olan Taliban'ın kamuoyunda karşılık elde ederek yeniden iktidara gelmesi, bölgesel bazda ABD kamu diplomasisi uygulamalarının yetersizliğini göstermiştir. ABD, Afganistan'da sadece yumuşak güç üretmekte değil aynı zamanda akıllı güç kombinasyonunu ortaya koymakta başarısız olmuştur.

Kaynakça:

- ALDRICH, Richard. (2012). Intelligence. Williams, P. D. (Ed.). *Security studies: An introduction*. Routledge.
- Buzan, B., Wæver, O., Wæver, O., & De Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.
- Coles, J. P. (2006). Incorporating cultural intelligence into joint doctrine. *IO Sphere*, 7-13.
- Duran, H. (2001). Yeni Bir Müdahale Şekli: İnsani Müdahale. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİ BF Dergisi*, S.1,
- Cull, N. J. (2019). *Public diplomacy: Foundations for global engagement in the digital age*. John Wiley & Sons.
- Duyvesteyn, I., & Schuurman, B. (2018). Public support and (counter) terrorism. In *Routledge Handbook Of Terrorism And Counterterrorism* (pp. 416-424). Routledge.
- Freedman, Lawrence. *The future of war: a history*. Penguin Books, 2017.
- Gorenc, N. (2019). Public Diplomacy as an Instrument of US Foreign And Security Policy. *Teorija in Praksa*, 56(3).
- Holbrook, D. (2014). *The Al-Qaeda doctrine: the framing and evolution of the leadership's public discourse*. Bloomsbury Publishing USA.
- Jayakumar, K. (2012). Humanitarian intervention: A legal analysis. Available at SSRN 2121008.
- Jervis, R. (2018). Intelligence and International Politics. In *The Oxford Handbook of International Security*.
- Kamminga, Jorrit. "Public Diplomacy in Afghanistan beyond the 2014 Transition." (2013).
- McCall, M. (2017). Determining a successful humanitarian intervention. *E-International Relations*. Retrieved on December, 10, 2019.
- Melissen, Jan. "Between Theory and Practice", *The New Public Diplomacy Soft Power in International Relations*, Palgrave Macmillan, 2015, s.3-27.
- Nye, Joseph. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.
- Nye, J. S. (2011). *The future of power*. Public Affairs.
- Patton, K. (2010). *Sociocultural intelligence: A new discipline in intelligence studies*. Bloomsbury Publishing USA.
- Pratkanis, A. (2020). Tactics of Social Influence for Use in International Conflicts. In *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (pp. 147-154). Routledge.
- Seib, P. (2016). *The future of diplomacy*. John Wiley & Sons.
- Sharp, P. (2005). Revolutionary states, outlaw regimes and the techniques of public diplomacy. In *The new public diplomacy* (pp. 106-123). Palgrave Macmillan, London.
- Siracusa, J. M. (2010). *Diplomacy: a very short introduction* (Vol. 242). Oxford University Press.

Slegel, E. A. (2013). *Socio-cultural intelligence: The effect of socio-cultural information on intelligence estimates. unpublished thesis, Mercyhurst University, Erie, Pennsylvania.*

Tuch, H. N. (1990). *Communicating with the world: US public diplomacy overseas.* New York: St. Martin's Press.

Williams, A. (2009). The US military and public diplomacy. In *Toward a New Public Diplomacy* (pp. 217-237). Palgrave Macmillan, New York.